

ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΓΝΩΜΗΣ

Ερωτάται, εάν η εκπομπή μουσικής στο χώρο του φαρμακείου γεννά υποχρέωση του φαρμακοποιού να καταβάλει εύλογη αμοιβή σε Οργανισμό Συλλογικής διαχείρισης μουσικών πνευματικών δικαιωμάτων.

Επί του ερωτήματός σας και σε συνέχεια σχετικού από 2020 παλαιότερου γνωμοδοτικού μου σημειώματος για την προστασία συγγενικών δικαιωμάτων επί μουσικών έργων, επάγομαι τα ακόλουθα:

Με αφορμή την επίδοση ειδοποίησης πληρωμής προς μέλος μας σχετικά με φερόμενη οφειλή εύλογης αμοιβής πνευματικών δικαιωμάτων που απορρέουν από την εκπομπή μουσικής στο φαρμακείο του, δράττομαι της ευκαιρίας να σας ενημερώνω ότι η "ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ" autodia είναι ένας από τους βασικούς Οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης (ΑΣΔ) μουσικών **πνευματικών** δικαιωμάτων στην Ελλάδα, ο οποίος λειτουργεί ως αστικός συνεταιρισμός περιορισμένης ευθύνης.

Η ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ εκπροσωπεί Έλληνες και ξένους **δημιουργούς** (συνθέτες, στιχουργούς και εκδότες μουσικής). Βάσει της άδειας που της έχει χορηγηθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού διαχειρίζεται μόνο τα **πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών** που απορρέουν από το ίδιο το έργο (τη σύνθεση και τον στίχο) και **όχι** και τα συγγενικά δικαιώματα των ερμηνευτών/παραγωγών. Η **ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ αδειοδοτεί τη δημόσια εκτέλεση μουσικής** (π.χ. άδεια δημόσιας εκτέλεσης σε καφετέριες, εστιατόρια ξενοδοχεία), τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και τα επιγραμμικά δικαιώματα (online/streaming) και **εισπράττει αμοιβές** για λογαριασμό των μελών της, ενώ για τα συγγενικά δικαιώματα εισπράττουν αντίστοιχοι οργανισμοί (πχ gea).

*Ο νόμος δεν καθορίζει συγκεκριμένα ποιοι χώροι (καταστήματα, επιχειρήσεις κτλ.) οφείλουν να καταβάλλουν εύλογη αμοιβή, αλλά το άρθρ. 18 του νόμου 2121/1993 ορίζει ότι εάν για την ελεύθερη αναπαραγωγή του έργου για ιδιωτική χρήση χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα, όπως **συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, μαγνητικές ταινίες ή άλλοι υλικοί φορείς πρόσφοροι για την αναπαραγωγή ήχου ...** στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι υλικοί φορείς ψηφιακής αντιγραφής, ιδίως cdrw, cdr, dvd και άλλα αποθηκευτικά μέσα χωρητικότητας άνω των 4gb, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, φορητές ηλεκτρονικές συσκευές ταμπλέ (tablets), έξυπνα κινητά τηλέφωνα (smartphones), συσκευές ή εξαρτήματα ανεξάρτητα εάν λειτουργούν σε συνάρτηση ή μη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και χρησιμοποιούνται για την ψηφιακή αντιγραφή, μετεγγραφή ή με άλλο τρόπο αναπαραγωγή,, **οφείλεται εύλογη αμοιβή στον δημιουργό του έργου και στους κατά την παρούσα διάταξη δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων.....** Η εύλογη αμοιβή καθορίζεται ως εξής:α) η αμοιβή για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τις φορητές ηλεκτρονικές συσκευές - ταμπλέτες (tablets), και τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα (smartphones) ορίζεται σε 2% της αξίας τους. **Η αμοιβή κατανέμεται στους πνευματικούς δημιουργούς, στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, στους παραγωγούς γραμμένων μαγνητικών ταινιών ή άλλων γραμμένων υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας....** Η κατανομή των ποσοστών της εύλογης αμοιβής επί των τεχνικών μέσων του προηγούμενου εδαφίου στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης της κάθε κατηγορίας ή υποκατηγορίας δικαιούχων, **καθώς και ο τρόπος είσπραξης** και καταβολής καθορίζονται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 9 του αυτού άρθρου.β) η αμοιβή για τις συσκευές*

εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, μαγνητικές ταινίες ή άλλους υλικούς φορείς πρόσφορους για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, τους υλικούς φορείς ψηφιακής αντιγραφής και τα άλλα αποθηκευτικά μέσα χωρητικότητας άνω των 4gb, όπως επίσης η αμοιβή για συσκευές ή εξαρτήματα ανεξάρτητα εάν λειτουργούν σε συνάρτηση ή μη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και χρησιμοποιούνται για την ψηφιακή αντιγραφή, μετεγγραφή ή με άλλο τρόπο αναπαραγωγή **ορίζεται σε 6% της αξίας**. Η αμοιβή για τους υλικούς φορείς ψηφιακής αντιγραφής και για τα άλλα αποθηκευτικά μέσα, καθώς και για τις συσκευές ή εξαρτήματα ανεξάρτητα εάν λειτουργούν σε συνάρτηση ή μη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και χρησιμοποιούνται για την ψηφιακή αντιγραφή, μετεγγραφή ή με άλλο τρόπο αναπαραγωγή, **κατανέμεται στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπούν τους δικαιούχους των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 9**. Η αμοιβή για τις συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, μαγνητικές ταινίες ή άλλους υλικούς φορείς πρόσφορους για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας **κατανέμεται κατά 55% στους πνευματικούς δημιουργούς, 25% στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και 20% στους παραγωγούς γραμμένων μαγνητικών ταινιών ή άλλων γραμμένων υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας....** ...5. αν ο οφειλέτης δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης της παραγράφου 4, το μονομελές πρωτοδικείο, που δικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, διατάσσει αυτόν που έχει κληθεί για άμεση υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης, με την καταδίκη, σε κάθε περίπτωση μη συμμόρφωσης του, χρηματικής ποινής υπέρ του αιτούντος οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, τριών χιλιάδων (3.000) έως τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, σύμφωνα με την παρ. 2γ του άρθρου 54 του ν. 4481/2017. 6. Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης με δικές του δαπάνες, δικαιούται να ζητήσει τον έλεγχο της ακρίβειας του περιεχομένου οποιασδήποτε υπεύθυνης δήλωσης από έναν ορκωτό ελεγκτή, που ορίζεται από τον ΟΠΙ. **Σε περίπτωση άρνησης του οφειλέτη να δεχθεί τον ανωτέρω έλεγχο, η διενέργεια του διατάσσεται από το μονομελές πρωτοδικείο, σύμφωνα με όσα ορίζονται παραπάνω**. Η εκάστοτε έκθεση του ορκωτού ελεγκτή κατατίθεται στον οπι και αντίγραφο αυτής δικαιούται να λάβει κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης. η διενέργεια νέου ελέγχου κατ' αίτηση άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την ίδια δήλωση αποκλείεται... ...9. Όταν στην ίδια κατηγορία ή υποκατηγορία δικαιούχων υπάρχουν **περισσότεροι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης και η συμφωνία για τη μεταξύ τους κατανομή του ποσοστού της εύλογης αμοιβής δεν έχει επιτευχθεί μέχρι την 1η απριλίου εκάστου έτους, η κατανομή των ποσοστών της εύλογης αυτής αμοιβής στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης της κάθε κατηγορίας ή υποκατηγορίας δικαιούχων, ο τρόπος είσπραξης και καταβολής, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζεται με απόφαση του ΟΠΙ**.

Ο Οργανισμός έχει εντεταλμένο προσωπικό το οποίο προβαίνει σε εκτεταμένες επιθεωρήσεις χώρων(περισσότεροι από 3.800 έλεγχοι το 2022, με 2.911 νομικές ενέργειες). **Εάν μια επιχείρηση χρησιμοποιεί αποκλειστικά μουσική απαλλαγμένη από πνευματικά δικαιώματα (royalty-free) ή ρεπερτόριο που δεν εκπροσωπείται από την ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, οφείλει να το αποδείξει.**

Μάλιστα ορισμένα επιμελητήρια (π.χ. καβάλας, σερρών) έχουν υπογράψει μνημόνια συνεργασίας με την ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ για τη ρύθμιση των αδειών.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμμόρφωση με τη νομοθεσία, αξιώνουν από τους χρήστες την καταβολή του εύλογης αμοιβής.

Η ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ καταθέτει συχνά αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων για να διακόψει την παράνομη δημόσια εκτέλεση μουσικής σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες), όταν οι χρήστες δεν καταβάλλουν εύλογη αμοιβή, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρ. 18 του ν. 2221/1993. παράλληλα δε, ασκεί αγωγές για την καταβολή αποζημιώσεων. Σε πρόσφατες αποφάσεις (2025), δικαστήρια έχουν επιδικάσει σημαντικά ποσά (π.χ. 20.000 ευρώ) και δικαστικά έξοδα, επιπλέον των οφειλόμενων δικαιωμάτων σε βάρος επιχειρήσεων για παράνομη χρήση του ρεπερτορίου.

Στην πιο χαρακτηριστική περίπτωση το ΔΕΕ απεφάνθη ότι δεν είναι υποχρεωτική η καταβολή τέλους, με τις εξής σκέψεις: «Κατ' αρχάς, το δικαστήριο επισήμανε ότι ο όρος «παρουσίαση στο κοινό» χρησιμοποιείται σε δύο ενωσιακά νομοθετήματα, την οδηγία 2001/29/ΕΚ και την οδηγία 92/100/ΕΟΚ (ήδη οδηγία 2006/115/ΕΚ), καθένα εκ των οποίων έχει ως πρότυπο αντίστοιχες διατάξεις διεθνών συμβάσεων, με συμβαλλόμενο μέρος είτε την ίδια την Ένωση είτε τα Κράτη Μέλη. Ως εκ τούτου, η ερμηνεία της έννοιας «παρουσίαση στο κοινό» εντός του ενωσιακού πλαισίου αναφοράς οφείλει να γίνεται υπό το φως των αντίστοιχων εννοιών που περιέχονται στις ανωτέρω διεθνείς συμβάσεις και μάλιστα κατά τρόπο τέτοιο ώστε να παραμένει σύμφωνη με αυτές.

Στη συνέχεια, ωστόσο, το δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» χρησιμοποιείται στις δύο προαναφερθείσες οδηγίες σε διαφορετικό πλαίσιο, επιδιώκοντας σκοπούς παρόμοιους μεν, πλην όμως εν μέρει διαφορετικούς, γεγονός που καθιστά αναγκαία την κατά περίπτωση εκτίμησή της.

Ειδικά όσον αφορά την κατάφαση της υποχρέωσης καταβολής εύλογης αμοιβής, ως εφαρμοστέα κριτήρια θα πρέπει να συνεκτιμηθούν η κατάσταση του χρήστη και το σύνολο των προσώπων στα οποία αυτός παρουσιάζει τα προστατευόμενα φωνογραφήματα, ενώ βαρύνουσα σημασία πρέπει να αποδοθεί στο γεγονός ότι το άρθρο 8 παρ. 2 της οδηγίας 92/100/εοκ εμπεριέχει ένα δικαίωμα οικονομικής κυρίως φύσης.

Ως εκ τούτου, δεν πληρούνται εν προκειμένω τα δύο εγγενή χαρακτηριστικά της έννοιας του «κοινού», τα οποία έχει συνάγει το δικαστήριο με τη συναφή με το άρθρο 3 παρ. 1 της οδηγίας 2001/29/ΕΚ νομολογία του, ήτοι ο απροσδιόριστος χαρακτήρας του, υπό την έννοια του να μην επιφυλάσσεται η παρουσίαση ενός έργου σε συγκεκριμένα άτομα που ανήκουν σε μια ιδιωτική ομάδα. Με βάση άλλωστε το κριτήριο αυτό το δικαστήριο δέχθηκε εν προκειμένω ότι οι πελάτες ενός οδοντιάτρου δεν συνιστούν κοινό, μολονότι δεν αμφισβητείται πως δεν συνδέονται με τον οποιοδήποτε προσωπικό δεσμό μεταξύ τους. Σε κάθε δε περίπτωση και ο αριθμός των προσώπων που απαρτίζουν το κοινό αποτελεί ένα επιπρόσθετο στοιχείο που είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπ' όψιν, με αποτέλεσμα να αποκλείεται από την έννοια αυτή ένας εξαιρετικά μικρός αριθμός ενδιαφερομένων που έχουν πρόσβαση στο έργο, ταυτόχρονα ή διαδοχικά. Μείζονα, ωστόσο, σημασία για την κατάφαση της ύπαρξης παρουσίασης στο κοινό, αποκτά το κριτήριο της βούλησης προσπορισμού κέρδους στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας και επιδίωξης.

Με τη σχολιαζόμενη απόφαση, το Δικαστήριο υιοθέτησε την άποψη ότι η αναγνώριση ενός δικαιώματος εύλογης και ενιαίας αμοιβής στους παραγωγούς,

ερμηνευτές ή εκτελεστές προστατευόμενων φωνογραφημάτων δικαιολογείται, μόνο όταν η καθ' εαυτή παρουσίασή τους από τον χρήστη υπέχει κάποια οικονομική σημασία.

Ουσιώδες στοιχείο για τη διαμόρφωση της σχετικής κρίσης αποτελεί η δυνατότητα, διά της παρουσιάσεως αυτής, διεύρυνσης της πελατείας του χρήστη, ενώ θα πρέπει να εξετάζεται και το εάν η παρουσίαση είναι ή θα μπορούσε να κριθεί από τους πελάτες του ως συμφυής με τις σχετικές υπηρεσίες του και αναμενόμενη στον τόπο παροχής των τελευταίων. Έτσι, η παρουσίαση φωνογραφημάτων σε ασθενείς εντός ενός οδοντιατρείου δεν έχει κάποια οικονομική σημασία, διότι, ενδέχεται μεν να καθιστά πιο ευχάριστη την αναμονή των ασθενών, πλην όμως δεν έχει καμία άμεση ή έμμεση συνάφεια με την αξία της παροχής του οδοντιάτρου. Δεν δύναται, άλλωστε, να αμφισβητηθεί πειστικά το ότι η επιλογή ενός ιατρού από τον ασθενή του δεν γίνεται με κριτήριο το πόσο ευχάριστη είναι η αίθουσα αναμονής στο ιατρείο του, αλλά με το ποια είναι η εμπιστοσύνη που εμπνέει το πρόσωπό του, χωρίς η παρουσίαση του φωνογραφήματος εντός αυτής να δύναται να επηρεάσει την ποιότητα των παρεχόμενων από τον ιατρό υπηρεσιών.

Σε κάθε περίπτωση, και ως προς την ελληνική δικαστηριακή πρακτική στον τομέα της είσπραξης συγγενικών δικαιωμάτων, είναι αναγκαία η μεταβολή της ερμηνείας που δίδεται στο άρθρο 49 παρ. 1 του ν. 2121/1993, υπό το φως και της σχολιαζόμενης απόφασης του ΔΕΕ, ώστε η προσέγγιση του ζητήματος της εύλογης αμοιβής να γίνεται κατά κύριο λόγο με οικονομικά κριτήρια, η συνδρομή των οποίων πρέπει να αποδεικνύεται για την παραδοχή και επιδίκαση της αμοιβής αυτής.

Όπως δε ορθά έχει επισημανθεί σε επίπεδο θεωρίας, μόνο εάν η χρήση των προστατευόμενων φωνογραφημάτων προϋποτίθεται για την ύπαρξη, λειτουργία και την εν γένει βιωσιμότητα της επιχείρησης του χρήστη, ο οποίος έχει ως κατεξοχήν επιχειρηματικό σκοπό την προσέλκυση ή τη διατήρηση πελατείας μέσω της εμπορικής εκμετάλλευσης του μουσικού έργου και την αποκόμιση συγκεκριμένου οικονομικού οφέλους, μπορεί να γίνει λόγος για την υποχρέωση καταβολής συγγενικών δικαιωμάτων.

Αντιθέτως, είναι τουλάχιστον αμφίβολο εάν κάτι τέτοιο συμβαίνει στις περιπτώσεις μη εμπορικής εκμετάλλευσης μουσικών έργων, κατά τις οποίες δηλαδή διαπιστώνεται ότι η παρουσίαση των φωνογραφημάτων προς τρίτους λαμβάνει χώρα χωρίς την προσδοκία προσέλκυσης πελατείας και επίτευξης οικονομικού οφέλους εκ μέρους του χρήστη-επιχειρηματία, ιδίως στις περιπτώσεις γραφείων ελευθέρων επαγγελματιών (ιατρών, δικηγορικών, μηχανικών κλπ.), κομμωτηρίων, καθαριστηρίων, βιβλιοπωλείων, μικρών καταστημάτων εστίασης και ταχυφαγείων, καταστημάτων ψιλικών, ειδών δώρων και οικιακού εξοπλισμού, καθώς και πρατηρίων πώλησης καυσίμων.

Έτσι, οι πελάτες οδοντιάτρου μεταβαίνουν στο οδοντιατρείο με μοναδικό σκοπό να τύχουν οδοντιατρικής περιθάλψεως, η δε μετάδοση φωνογραφημάτων ουδόλως είναι συμφυής με την παροχή των σχετικών υπηρεσιών. οι πελάτες αυτοί τυχαίως και ανεξαρτήτως της βουλήσεώς τους αποκτούν πρόσβαση σε ορισμένα φωνογραφήματα, ανάλογα με τη στιγμή της αφίξεώς τους στο οδοντιατρείο και τη διάρκεια της αναμονής τους σε αυτό, καθώς και με τη φύση της παρεχόμενης σε αυτούς περιθάλψεως. Υπό τις

συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να συναχθεί ότι η συνήθης πελατεία οδοντιάτρου θεωρεί την επίμαχη μετάδοση ως κάτι αναμενόμενο». Επίσης, «ο οδοντίατρος που μεταδίδει φωνογραφήματα παρουσία των ασθενών του, ως μουσική υπόκρουση, δεν μπορεί εύλογα να αναμένει διεύρυνση της πελατείας του λόγω και μόνον της μεταδόσεως αυτής, ούτε να ζητήσει μεγαλύτερη αμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχει. επομένως, η εν λόγω μετάδοση δεν μπορεί αυτή καθαυτή να επηρεάσει τα εισοδήματα του εν λόγω οδοντιάτρου».

Έτσι κρίθηκε ότι η μουσική που ακούγεται μέσα σε ένα οδοντιατρείο δεν συνιστά «παρουσίαση έργου στο κοινό».

Κατ'αναλογία τα ανωτέρω προφανώς αφορούν και την περίπτωση φαρμακείου, **αφ' ενός μεν διότι ο πελάτης αποτελεί έναν «τυχαίο δέκτη» της μουσικής, αφού δεν αποσκοπεί στο να αποκτήσει πρόσβαση σε ένα προστατευόμενο έργο, αφ' ετέρου δε ο φαρμακοποιός δεν έχει σκοπό τη διεύρυνση της πελατείας του λόγω της μετάδοσης μουσικής, ούτε χρησιμοποιεί τη μουσική με σκοπό την αύξηση του κέρδους της επιχείρησής του.**

Επομένως, μολονότι τα Ελληνικά Δικαστήρια παρίστανται ακόμα δυσκοίλια στην υιοθέτηση της ερμηνείας του ΔΕΕ, περαιτέρω δε και η ελληνική νομολογία ακόμα ευνοεί τους Οργανισμούς που καταθέτουν ασφαλιστικά μέτρα ή ασκούν αγωγές, η γνώμη μου είναι ότι αν ασκηθούν ένδικα βοηθήματα κατά κάποιου χρήστη – ιδιοκτήτη επιχείρησης φαρμακείου, υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα θετικής έκβασης υπέρ του φαρμακοποιού, επί τη βάση των ανωτέρω.

Με εκτίμηση

Αθήνα, 7.3.2026

Σοφία Ηλ. Αγγέλου

Νομική Σύμβουλος Φαρμακευτικού Συλλόγου Αττικής ΝΠΔΔ